

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 29 września 2020 roku

Powód K. L. w pozwie z dnia 19 września 2019 roku wniesionym przeciwko (...) Bank (...) S.A. w W. domagał się ustalenia, że nieważna jest klauzula zawarta w § 1 ust. 1 umowy kredytu hipotecznego w walucie wymiennej NR (...) o treści „Bank udziela Kredytobiorcy na jego wnioski z dnia 22.05.2007 roku kredytu w kwocie 67.294 CHF: (sześćdziesiąt siedem tysięcy dwieście dziewięćdziesiąt cztery i 75/100 (...) oraz zawarta w § 34 Regulaminu kredytu budowlanego i hipotecznego o treści: „1. Kredyty w walutach wymienialnych wypłacane są w złotych przy zastosowaniu kursu kupna waluty obowiązującego w Banku w chwili wypłaty. 2. Kredyty w walutach wymienialnych podlegają spłacie w złotych, przy zastosowaniu kursu sprzedaży waluty obowiązującego w Banku w chwili spłaty.” – w zakresie w jakim przewidują, iż wartość nominalna kredytu wypłaconego w złotych oraz w złotych spłacanego, a także wartość nominalna spłacanych rat zostaną ustalone przy zastosowaniu kursu kupna/sprzedaży franka szwajcarskiego, a nadto w zakresie w jakim klauzula zawarta w § 34 regulaminu nie wskazuje kryteriów kształtowania kursu kupna/sprzedaży franka szwajcarskiego.

Nadto powód domagał się ustalenia, że nieważna jest klauzula zawarta w § 7 ust. 10 umowy kredytu hipotecznego w walucie wymiennej NR (...) o treści: „Kredytobiorca zobowiązuje się: (...) 10) utrzymywania salda Konta w Banku w dacie płatności rat, odsetek, prowizji, opłat i składek ubezpieczeniowych na poziomie pozwalającym na realizację tych płatności w terminie przy czym Kredytobiorca upoważnia Bank do pobierania tych płatności z konta powoda i pokrycia ewentualnej różnicy pomiędzy kwotą kredytu przeliczoną na złote po kursie kupna obowiązującym w banku w dniu złożenia wniosku o kredyt, a kwotą kredytu przeliczoną na złote po kursie kupna z dnia uruchomienia kredytu, niezbędną do realizacji kredytowanej inwestycji (...) – w zakresie w jakim przewiduje zobowiązanie Kredytobiorcy do pokrycia różnicy pomiędzy kwotą kredytu przeliczoną na złote po kursie kupna obowiązującym w Banku w dniu złożenia wniosku o kredyt, a kwotą kredytu przeliczoną na złote po kursie kupna z dnia uruchomienia kredytu, a nadto w zakresie w jakim nie precyzuje kryteriów kształtowania kursu kupna/ sprzedaży franka szwajcarskiego.

Alternatywnie na wypadek uznania, iż brak jest podstaw do stwierdzenia nieważności w zakresie wskazanym powyżej powód wniósł o stwierdzenie, iż opisane klauzule są wobec powoda bezskuteczne. Ponadto powód domagał się zasądzenia na jego rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu żądania powód wskazał, iż w dniu 25 maja 2007 roku strony zawarły umowę kredytu hipotecznego w walucie wymiennej nr (...). Zgodnie z treścią umowy pozwana udzieliła powodowi kredytu w kwocie 67.294,75 CHF celem sfinansowania przez niego zakupu spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego położonego w N. przy ul. (...) o pow. użytkowej 48,42 m². Kredyt został udzielony na okres do 15 maja 2037 roku. Powód podniósł, iż umowa kredytu denominowanego narusza art. 69 ust.1 prawa bankowego gdyż z treści umowy wynika, iż pozwana teoretycznie udzieliła powodowi kredytu walutowego tj. kredytu we frankach szwajcarskich, niemniej jednak żaden przepis prawa nie zawiera definicji kredytu walutowego. Zgodnie z umową bank przekazał do dyspozycji powoda określoną kwotę złotych polskich stanowiących równowartość określonych w umowie ilości franków szwajcarskich. Wartość ta była ustalana w odniesieniu do ceny kupna franka szwajcarskiego obowiązującej w banku w dniu udzielenia kredytu. Zgodnie z umową powód miał spłacać powyższy kredyt w złotych polskich według ceny sprzedaży franka szwajcarskiego obowiązującej w banku w dniu wpłacenia konkretnej raty. Powód powołał się na sprzeczność tych postanowień z przepisami prawa bankowego i jako takie są one nieważne na podstawie art. 58 § 1 w zw z §3 k.c. W zakresie ustalenia ewentualnej bezskuteczności klauzul powód powołał się na treść art. 358¹ § 1 k.c. Powód wskazał nadto, iż ani w umowie ani w treści regulaminu nie wskazano kryteriów kształtowania kursu. Na kurs waluty mogły mieć wpływ różne czynniki takie jak bieżące notowania waluty na rynku międzybankowym, podaż i popyt na waluty na rynku krajowym, płynność rynku walutowego, stan bilansu płatniczego i handlowego. Regulamin zaś nie

precyzuje dostatecznie przesłanek zmiany kursu i nie zapewnia wystarczającego dla kontrahenta poziomu rzetelności i obiektywności mechanizmu jego zmiany.

W ocenie powoda udzielony mu kredyt ma charakter kredytu złotówkowego, pomimo, że kwota kredytu została wyrażona w umowie we franku szwajcarskim. Powód twierdził, że posiada interes prawny w wytoczeniu powództwa.

W odpowiedzi na pozew (k. 36-51) pozwany wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie na rzecz pozwanego kosztów postępowania według norm przepisanych.

Pozwany podniósł przed wdaniem się w spór co do istoty sprawy zarzut niewłaściwości miejscowej sądu wnosząc o przekazanie sprawy zgodnie z właściwością Sądowi Rejonowemu dla Warszawy – Woli w Warszawie. Pozwany podniósł także, iż po stronie powoda brak jest interesu prawnego w wytoczeniu powództwa. Podniesiono także, iż kredyt zawarty między stronami miał charakter kredytu denominowanego we franku szwajcarskim. Kredytem denominowanym jest kredyt określony w walucie obcej, który zostaje wypłacony w walucie polskiej. Istotą kredytu denominowanego jest to, że kredyt jest zawsze udzielony w walucie obcej. Przy kredytach denominowanych, zdaniem banku, wysokość oprocentowania kredytu ustalana jest w odniesieniu do korzystniejszych (niższych) stóp procentowych, właściwych dla waluty obcej, z czym nierozdzielnie związane jest obciążenie obu stron umowy ryzykiem kursowym. Kredyty denominowane zaliczane są do kredytów walutowych. Pozwany zarzucił nadto brak abuzywności wymienionych w pozwie klauzul oraz to, iż dotyczą one uregulowania głównych świadczeń stron, jednoznaczność postanowień umownych. Bank wskazał nadto, iż postanowienia umowne nie naruszają przepisów prawa bankowego. Łączące strony umowa zawiera wszystkie elementy właściwe dla umowy kredytowej. W umowie nie zastosowano żadnych odstępstw od legalnej definicji umowy kredytu określonej w prawie bankowym. Umowa zawiera mianowicie: zobowiązanie Banku do oddania do dyspozycji powoda (kredytobiorcy) na czas oznaczony w umowie kwoty środków pieniężnych z przeznaczeniem na określony cel (zob. § 1 ust. 1 – 3 umowy), zobowiązanie kredytobiorcy do korzystania z kwoty kredytu na warunkach określonych w umowie, zwrotu kapitału oraz odsetek (zob. § 1 ust. 1,4,7 umowy), zobowiązanie kredytobiorcy do zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu w wyznaczonych terminach spłaty (zob. § 4 i 7 umowy). Ponadto stosownie do przepisu art. 69 ust. 2 pkt 2 ustawy prawo bankowe wskazano w umowie kwotę i walutę kredytu. Nadto podniesiono, iż w świetle przepisów prawa bankowego dopuszczalne jest zawarcie umowy, przewidującej że wypłata środków kredytowych i spłata rat kapitałowo – odsetkowych nastąpi w innej walucie, niż udzielony został kredyt. Wypłata kredytu należy do sfery wykonania zobowiązania i nie zmienia charakteru świadczenia określonego w zawartej umowie. Dopuszczalność takiego ukształtowania stosunku prawnego jest niekwestionowana w orzecznictwie sądów powszechnych.

Na rozprawie w dniu 25 lutego 2020 roku Sąd wydał postanowienie, w którym uznał się właściwym do prowadzenia sprawy (K. 114).

Sąd ustalił następujący, niesporny między stronami stan faktyczny:

W dniu 25 maja 2007 roku K. L. zawarł z Bankiem (...) S.A. w W., którego następcą prawnym jest pozwany (...) Bank (...) S.A. w W., umowę kredytu hipotecznego w walucie wymiennej o numerze (...).

Dowód: (umowa kredytu hipotecznego w walucie wymiennej k.26-33).

W myśl §1 ust.1 i 2 Umowy kredytobiorcy został udzielony na jego wniosek z dnia 22 maja 2007 r. kredyt w kwocie 67.294,75 CHF (franków szwajcarskich). Kredyt został udzielony na okres od dnia zawarcia umowy do dnia 15 maja 2037 roku.

Zgodnie z §1 ust.3 kredyt przeznaczony był na zakup spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego położonego w N. przy ul. (...) o pow. użytkowej 48,42 m2, dla którego zostanie założona księga wieczysta. Zgodnie z §2 ust.1 kredyt miał zostać wypłacony bezgotówkowo na rzecz zbywcy nieruchomości w wysokości stanowiącej równowartość 150.000 złotych Od kwoty udzielonego kredytu Bank pobrać miał jednorazowo, najpóźniej w dniu wypłaty kredytu, bezzwrotną opłatę przygotowawczą w kwocie 538,36 CHF. .

W § 17 umowy strony postanowiły, iż w sprawach nieuregulowanych mają zastosowanie m.in. postanowienia Regulaminu kredytu budowlanego i hipotecznego. Zgodnie z § 37 ust.1 Regulaminu kredyty w walutach wymienialnych wypłacane są w złotych przy zastosowaniu kursu kupna waluty obowiązującego w Banku w chwili wypłaty. Zgodnie zaś z ust.2 tego paragrafu, kredyt jest spłacany w złotych przy zastosowaniu kursu sprzedaży waluty obowiązującego w Banku w chwili spłaty (regulamin k.88-94). Odsetki, prowizje oraz opłaty naliczane są w walucie kredytu i podlegają spłacie walucie kredytu lub w złotych przy zastosowaniu kursu sprzedaży walut obowiązującego w Banku w chwili spłaty (§38 Regulaminu).

W przypadku kredytów walutowych lub kredytów przeznaczonych na spłatę kredytu walutowego może wystąpić różnica pomiędzy udzieloną a przewidzianą do wypłaty kwotą kredytu wyrażoną w złotych wynikającą z różnicy kursów walut. Ryzyko wystąpienia różnic kursowych ponosi kredytobiorca. Kredytobiorca zobowiązuje się do pokrycia ewentualnej różnicy pomiędzy kwotą kredytu przeliczoną na złote po kursie kupna obowiązującym w dniu złożenia wniosku o kredyt, a kwotą kredytu przeliczoną na złote po kursie kupna z dnia wypłaty kredytu, niezbędną do zamknięcia inwestycji. Nadwyżka z tytułu różnic kursowych zostanie wypłacona kredytobiorcy (§40 ust.1-3 Regulaminu).

Oprocentowanie kredytu jest zmienne i na dzień sporządzenia umowy wynosiło 3,96 % w skali roku. Oprocentowanie ustalane jest w oparciu o stopę referencyjną 3M LIBOR zaokrągloną do czwartego miejsca po przecinku, obowiązującą w Banku w dniu podpisania umowy kredytu, a w okresie kredytowania – w pierwszym dniu kolejnego okresu stabilizacji oprocentowania oraz przy uwzględnieniu marży Banku w wysokości 1,50 punktów procentowych. Pierwsza zmiana oprocentowania nastąpi w 3 miesiącu od dnia podpisania Umowy. Każda następna zmiana oprocentowania następuje po upływie 3 miesięcy od poprzedniej zmiany (§ 3 ust. 1 i 2 umowy).

Zgodnie z §13 ust.3 pkt1 Regulaminu wysokość oprocentowania kredytu w walutach wymienialnych jest zmienna w okresie kredytowania i ustalana jako suma stopy referencyjnej 3M LIBOR/6M LIBOR/1Y LIBOR dla USD/CHF i marży banku określonej w umowie kredytu dla kredytów w USD/CHF. Z tytułu niespłaconego w terminie kredytu lub raty kredytu bankowi przysługują odsetki za opóźnienie spłaty w wysokości 1,5 stopy oprocentowania kredytu (§5 ust.1 umowy). Kredyt i odsetki spłacane są miesięcznie w ratach annuitetowych (równych ratach kapitałowo-odsetkowych). Każda rata za wyjątkiem raty wyrównującej zawiera pełne odsetki naliczone za okres miesiąca od salda pozostającego do spłaty kredytu oraz część kapitału. Pierwsza lub ostatnia rata kapitałowo-odsetkowa może być ratą wyrównującą (§4 ust.2 umowy).

Termin zapłaty rat przypada 15-go dnia każdego miesiąca począwszy od miesiąca następującego po miesiącu, w którym nastąpiło uruchomienie kredytu (§4 ust.3 umowy). Terminy spłat oraz wysokość rat określa harmonogram spłaty, który stanowi integralną część umowy (§4 ust.6 umowy).

Spłata kredytu następuje w formie obciążenia należną kwotą kredytu i odsetkami w terminach płatności, konta osobistego (...) prowadzonego w (...) SA O. Regionalnym w N. nr (...) do wysokości wolnych środków na tym koncie. Kredyt będzie spłacany w złotych (§4 ust.7 umowy).

Kredytobiorca zobowiązuje się do utrzymywania salda Konta w Banku w dacie płatności rat, odsetek, prowizji, opłat i składek ubezpieczeniowych na poziomie pozwalającym na realizację tych płatności w terminie, przy czym Kredytobiorca upoważnia Bank do pobierania tych płatności z konta (...) prowadzonego w (...) SA Oddziale Regionalnym w N. nr (...) i pokrycia ewentualnej różnicy pomiędzy kwotą kredytu przeliczoną na złote po kursie kupna obowiązującym w banku w dniu złożenia wniosku o kredyt, a kwotą kredytu przeliczoną na złote po kursie kupna z dnia uruchomienia kredytu, niezbędną do realizacji kredytowanej inwestycji. Ewentualna nadwyżka zostanie wypłacona kredytobiorcy (§ 7 ust 10 umowy).

Kredyt może być wielokrotnie przewalutowywany (§39 ust.1 regulaminu).

Dowód: regulamin -88-94, umowa (...)

W dacie złożenia wniosku o kredyt kurs franka wynosił 2,2290 złotego. W momencie czynienia starań o kredyt powód miał stałe zatrudnienie. Na zawarcie umowy kredytu złotowego nie miał zdolności kredytowej. Powód K. L. był informowany przez pracownika Banku o ryzyku wynikającym z różnic kursowych. Oferta zawarcia umowy kredytu walutowego była jednak zdecydowanie korzystniejsza dla powoda, gdyż rata kapitałowo – odsetkowa kredytu denominowanego wynosiła wówczas 600-700 złotych podczas gdy przy kredycie złotówkowym około 1100 złotych. Kwota kredytu przeliczona na złote polskie została wypłacona kredytobiorcy.

Dowód: zeznanie powoda – nagranie i protokół z rozprawy z dnia 25.02.2020 roku – 114-115, wniosek o kredyt – k. 81-86.

Pismem z dnia 13 sierpnia 2019 roku powód wezwał pozwanego Bank do zawarcia aneksu do umowy celem dostosowania przepisów przedmiotowej umowy do stanu zgodnego z prawem.

Dowód: pismo – k. 23-24

Bank (...) S.A. w W. uległ połączeniu z Bankiem (...), a następnie zmienił nazwę na (...) Bank (...) S.A. w W. (odpis pełny z KRS pozwanego k.14-22).

Dokonując powyższych ustaleń sąd oparł się na wskazanych w ustaleniach stanu faktycznego dokumentach, których treść i autentyczność nie była kwestionowana przez strony. Sąd dał także wiarę zeznaniom powoda jako szczerym, rzeczowym i potwierdzającym w zasadniczej części ustalenia dokonane na podstawie przedłożonych przez strony dokumentów.

Sąd zważył co następuje:

W ocenie Sądu powództwo główne zasługiwało na uwzględnienie, skutkiem czego Sąd nie orzekł o powództwie ewentualnym (stwierdzenie bezskuteczności opisanych klauzul). Zasadniczą podstawą rozstrzygnięcia było skuteczne podniesienie przez powoda zarzutu nieważności opisanych klauzul.

W pierwszej kolejności należało wskazać, iż w ocenie Sądu, wbrew stanowisku pozwanego, powód miał interes prawny w wytoczeniu powództwa o ustalenie. Przyjmuje się powszechnie w orzecznictwie i doktrynie, że interes prawny w rozumieniu art. 189 k.p.c., istnieje wówczas, gdy zachodzi niepewność stanu prawnego lub prawa, powodująca potrzebę ochrony prawnej. Niepewność ta musi mieć charakter obiektywny, tj. istnieć na podstawie rozumnej oceny sytuacji, w której powód występuje z tego rodzaju powództwem. Dlatego też nie można zakwestionować interesu prawnego w żądaniu ustalenia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma ono znaczenie zarówno dla obecnych jak i przyszłych możliwych, ale obiektywnie prawdopodobnych stosunków prawnych i praw, czy sytuacji prawnej podmiotu występującego z żądaniem (por. wyrok Sądu Najwyższego z 2 lutego 2006 r., II CK 395/05). Natomiast o braku takiego interesu można mówić wówczas, gdy powód nie ma jakiegokolwiek potrzeby ustalenia prawa lub stosunku prawnego, jak również wtedy, gdy może on osiągnąć w pełni ochronę swych praw w sposób prostszy i łatwiejszy np. w procesie o świadczenie albo ukształtowanie prawa lub stosunku prawnego (por. wyrok Sądu Najwyższego z 22 listopada 2002 r., IV CKN 1529/00).

Fakt niepewności stanu prawnego powodujący potrzebę uzyskania ochrony prawnej w niniejszej sprawie jest niewątpliwy i ma charakter obiektywny. Umowa kredytu zawiera postanowienia dotyczące mechanizmu waloryzacji, które potencjalnie mogą być nieważne bądź abuzywne. W wypadku ich nieważności bądź abuzywności powstaje uzasadniona obiektywnie wątpliwość, czy strony są związane pozostałymi postanowieniami umowy i czy umowa dalej powinna być wykonywana, czy też ich eliminacja powoduje niemożność wykonywania całej umowy, jej nieważność. Umowa została zawarta do 2037 r., zatem jej wykonywanie to perspektywa jeszcze siedemnastu lat. Powód ma prawo do uzyskania odpowiedzi na pytanie czy w/w umowa go wiąże, jeśli tak to w jakim zakresie i na jakich warunkach powinien ją wykonywać. Najlepszą drogą prawną uzyskania odpowiedzi na te pytania, rozwiania istniejących wątpliwości, jest powództwo o ustalenie. Gdyby przyjąć tok rozumowania pozwanego, oznaczałoby to, że powód powinien wstrzymać się ze spłatą rat kredytu, poczekać na wniesienie przez pozwanego przeciwko niemu

sprawy o zapłatę i w tamtym postępowaniu podnosić zarzut nieważności bądź abuzywności postanowień umowy. Inna ewentualna droga to pozwanie banku o zwrot dotychczas uregulowanych przez powoda rat kredytu. Tyle tylko, że w wypadku nieważności całej umowy to bank byłby wierzycielem powoda, gdyż zdołał on do tej pory zwrócić tylko część kapitału. Wskazane drogi prawne nie dają pełnej ochrony praw powoda w sposób prostszy i łatwiejszy. Natomiast sprawa o ustalenie daje powodowi możliwość uzyskania pełnej ochrony w każdej ze sfer umowy, które obiektywnie budzą wątpliwości.

W związku z powyższym należało uznać, iż powód posiada interes prawny w wytoczeniu powództwa w trybie art. 189 k.p.c.

Przedmiotem badania Sądu były klauzule dotyczące klauzuli denominacyjnej, sposobu przeliczania kwoty kredytu oraz przeliczania raty kapitałowo – odsetkowej. Pierwsza zawarta w § 1 ust. 1 umowy kredytu hipotecznego w walucie wymiennej NR (...) o treści „Bank udziela Kredytobiorcy na jego wniosek z dnia 22.05.2007 roku kredytu w kwocie 67.294 CHF: (sześćdziesiąt siedem tysięcy dwieście dziewięćdziesiąt cztery i 75/100 (...)) oraz zawarta w § 34 Regulaminu kredytu budowlanego i hipotecznego o treści: „1. Kredyty w walutach wymienialnych wypłacane są w złotych przy zastosowaniu kursu kupna waluty obowiązującego w Banku w chwili wypłaty. 2. Kredyty w walutach wymienialnych podlegają spłacie w złotych, przy zastosowaniu kursu sprzedaży waluty obowiązującego w Banku w chwili spłaty.” – w zakresie w jakim przewidują, iż wartość nominalna kredytu wypłaconego w złotych oraz w złotych spłacanego, a także wartość nominalna spłacanych rat zostaną ustalone przy zastosowaniu kursu kupna/sprzedaży franka szwajcarskiego, a nadto w zakresie w jakim klauzula zawarta w § 34 regulaminu nie wskazuje kryteriów kształtowania kursu kupna/sprzedaży franka szwajcarskiego.

Kolejne będące przedmiotem badania są klauzule zawarte w § 7 ust. 10 umowy kredytu hipotecznego w walucie wymiennej NR (...) o treści: „Kredytobiorca zobowiązuje się: (...) 10) utrzymywania salda Konta w Banku w dacie płatności rat, odsetek, prowizji, opłat i składek ubezpieczeniowych na poziomie pozwalającym na realizację tych płatności w terminie przy czym Kredytobiorca upoważnia Bank do pobierania tych płatności z konta powoda i pokrycia ewentualnej różnicy pomiędzy kwotą kredytu przeliczoną na złote po kursie kupna obowiązującym w banku w dniu złożenia wniosku o kredyt, a kwotą kredytu przeliczoną na złote po kursie kupna z dnia z dnia uruchomieni kredytu, niezbędną do realizacji kredytowanej inwestycji (...) – w zakresie w jakim przewiduje zobowiązanie Kredytobiorcy do pokrycia różnicy pomiędzy kwotą kredytu przeliczoną na złote po kursie kupna obowiązującym w Banku w dniu złożenia wniosku o kredyt, a kwotą kredytu przeliczoną na złote po kursie kupna z dnia uruchomienia kredytu, a nadto w zakresie w jakim nie precyzuje kryteriów kształtowania kursu kupna/ sprzedaży franka szwajcarskiego.

W ocenie Sądu zawarte w umowie kredytu denominowanego wskazywane przez powoda klauzule należało uznać za nieważne. Doszło bowiem do określenia w umowie wysokości świadczeń stron w sposób naruszający granice swobody umów, tj. przez przyznanie jednej ze stron prawa do określenia wysokości swojego świadczenia oraz świadczenia drugiej strony.

Zgodnie z art. 69 ust. 1 Prawa bankowego przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy kwotę środków pieniężnych a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Mając to na uwadze, jako jeden z przedmiotowo istotnych elementów umowy kredytu wyróżnia się ściśle określenie kwoty i waluty kredytu (art. 69 ust. 2 pkt 2) prawa bankowego. W niniejszej sprawie będące przedmiotem sporu postanowienia umowy przewidywały, że udostępniania kwota we frankach szwajcarskich może zostać wykorzystana przez kredytobiorcę jedynie poprzez wypłatę w złotych polskich, jednak nie określały wprost wysokości kwoty w złotych, która może zostać realnie wykorzystana przez kredytobiorcę.

Kolejne postanowienia umowy przewidywały, że zwrot wykorzystanej kwoty nastąpi poprzez spełnienie świadczenia w złotych polskich. Jednak saldo zadłużenia, a więc kwota podlegająca zwrotowi, miała być wyrażona we frankach szwajcarskich. Przeliczenia kwot z franków na złote i na odwrót miały zaś następować według kursu wskazanego w aktualnej Tabeli banku. Umowa nie określała zatem wprost kwoty podlegającej wypłacie oraz zwrotowi,

przewidując jedynie, że kwota ta zostanie ustalona w wyniku określonych działań arytmetycznych dokonywanych przy wykorzystaniu zmiennej, tj. kursu walut.

Jak się wydaje, taki mechanizm byłby co do zasady dopuszczalny. Takie stanowisko zaprezentował Sąd Najwyższy w wyroku z 29 października 2019 roku, sygn. IV CSK 309/18, w którego uzasadnieniu jednoznacznie opisano konstrukcję i co do zasady dopuszczalność umowy kredytu denominowanego. Sąd Najwyższy wskazał, iż „chodzi tu w szczególności o obowiązek umieszczenia w umowie kredytu bankowego jednoznacznej kwoty tego kredytu, jako środków pieniężnych, które stosownie do art. 69 ust.1 prawa bankowego kredytujący powinien oddać do dyspozycji kredytobiorcy. Jeżeli kwota kredytu jest powiązana z kursem waluty obcej, to jest dopuszczalne, zgodnie z art. 358 k.c. aby wypłata i spłata kredytu następowała w tej walucie albo w walucie polskiej, przy czym jeśli to dotyczy wyłącznie sposobu wykonania zobowiązania pieniężnego, nie powoduje zmiany waluty wierzytelności. Jak oceniło orzecznictwo i doktryna wnioski takie ma zastosowanie do umów z właściwie sporządzoną klauzulą waloryzacyjną (indeksacyjną, denominacyjną) por. wyroki SN z dnia 25 marca 2011 roku, IV CSK 377/10 nie publ. oraz z dnia 29 kwietnia 2015 roku, V CSK 445/14, nie publ.”

Jednakże, jak podkreśla Sąd Najwyższy, „z zasadniczo odmienną sytuacją mamy do czynienia w przypadku zastosowania wadliwego mechanizmu waloryzacji. Wadliwość powiązania kwoty kredytu z kursem waluty obcej powoduje, że na gruncie zawartej umowy kredytu hipotecznego powstały istotne wątpliwości co do spełnienia wymagań umowy kredytu zawartych w art. 69 ust. 2 pkt 2 prawa bankowego, w sytuacji, gdy w umowie takiej jako nazwanej należy wskazać kwotę kredytu, należącą do jej essentialia negotii. W analizowanej umowie zwraca uwagę to, że poza jednorazowym wskazaniem w niej franków szwajcarskich mających być walutą kredytu, więcej się o nich nie wspomina. Całe postępowanie związane z zawarciem oraz zrealizowaniem umowy ze strony kredytodawcy oraz świadczenie zapłaty kredytobiorcy stanowiące zwrot kredytu w ciągu lat obowiązywania umowy miało nastąpić w złotych. Umowa, (...) w ogóle nie przewidywała możliwości oddania do dyspozycji kredytobiorcy kredytu w tej walucie. To sprawia, że (...) należy uznać, iż umowa kredytu hipotecznego zawarta między stronami była umową zawartą na walutę polską z zamieszczoną w niej klauzulą waloryzacyjną. Sformułowanie umowy w taki sposób, że w pierwszym jej merytorycznym postanowieniu bank kredytujący umieścił kwotę kredytu CHF, wobec całej pozostałej treści umowy i jej załączników jest tylko niezaskługującym na ochronę kamuflażem rzeczywistych intencji tego Banku.”

Z niemal identyczną sytuacją mamy do czynienia w niniejszej sprawie. W ocenie Sądu orzekającego w niniejszej sprawie, przyczyną wadliwości badanych klauzul umownych prowadzącymi do jej nieważności, był narzucony przez bank sposób ustalania wysokości kwoty podlegającej wypłacie oraz zwrotowi – a więc głównych świadczeń stron. Ustalenie wysokości kwoty wypłaconego i zwracanego kredytu wiązało się z koniecznością odwołania się do kursów walut „obowiązujących w Banku”. Tymczasem ani umowa, ani inne wzorce umowne stanowiące podstawę ustalenia treści łączącego strony stosunku prawnego, nie określały zasad ustalania tych kursów.

Obligatoryjne wymaganie dokładnego określenia w umowie kwoty kredytu podlegającej zwrotowi mieści się w szerszym kontekście prawa zobowiązań, które wymaga dla powstania zobowiązania dokładnego oznaczenia świadczenia. Jak wskazuje W. B. „Świadczenie w łączącym strony stosunku zobowiązaniowym powinno być oznaczone w chwili zawarcia umowy lub nadawać się do oznaczenia w okresie późniejszym. Tym niemniej kryteria, według których nastąpić ma ustalenie świadczenia, powinny być oznaczone już w chwili powstania danego stosunku zobowiązaniowego. [...] W doktrynie wskazuje się, że pozostawienie jednej ze stron oznaczenia świadczenia jest dopuszczalne, jeżeli ma ona tego dokonać w sposób obiektywny (...). Gdyby bowiem oznaczenie świadczenia pozostawione zostało jednej ze stron, bez jakichkolwiek ograniczeń w tym zakresie, takie postanowienie umowne – jako sprzeczne z art. 353¹ kc – byłoby nieważne.

W ramach konstrukcji zobowiązania umownego jako stosunku prawnego pomiędzy równorzędnymi podmiotami nie ma miejsca na przyznanie jednej ze stron zobowiązania możliwości jednostronnego, władczego oddziaływania na pozycję drugiej strony, a w szczególności na wysokość świadczenia albo kształt zobowiązania jednej ze stron.

Stanowisko takie wyrażone zostało choćby w uchwale składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z 22 maja 1991 roku, sygn. III CZP 15/91, w której Sąd Najwyższy stwierdził, że „za sprzeczne z naturą umowy gospodarczej należy uznać pozostawienie w ręku jednej tylko strony możliwości dowolnej zmiany jej warunków”.

Kolejno w wyroku Sądu Najwyższego z 22 maja 2014 r., sygn. IV CSK 597/13, uznano, że „nie zasługuje na aprobatę pogląd uznający dopuszczalność przyznania wyłącznie jednej stronie stosunku zobowiązaniowego możliwości zmiany warunków umowy”. W rozpatrywanym przez Sąd Najwyższy stanie faktycznym chodziło o dowolność ustalania przez jedną ze stron umowy cennika stanowiącego podstawę ustalenia wysokości odpłatności za świadczenia drugiej strony. Stan faktyczny jest zatem analogiczny do tego będącego przedmiotem niniejszego rozpatrywania przypadku ustalania przez bank tabeli kursów, stanowiącej podstawę ustalenia wysokości świadczenia ze strony przedsiębiorcy na rzecz konsumenta.

Przenosząc powyższe uwagi na grunt niniejszej sprawy, wskazać należy, że kwota kredytu podlegająca wypłacie oraz zwrotowi nie jest w umowie ściśle oznaczona, jak również nie są wskazane szczegółowe, obiektywne zasady jej określenia. Zgodnie z § 37 ust.1 Regulaminu kredyty w walutach wymienialnych wypłacane są w złotych przy zastosowaniu kursu kupna według kursów walut obowiązujących w Banku w chwili wypłaty. Zgodnie zaś z ust. 2 tego paragrafu, jeśli kredyt jest spłacany w złotych, to spłata odbywa się przy zastosowaniu kursu sprzedaży waluty według kursów walut obowiązujących w Banku w chwili spłaty.

Co istotne, w ocenie Sądu, nie ma znaczenia w jaki sposób bank w rzeczywistości ustalał kursy walut. Analizie w świetle przepisów regulujących granice swobody umów podlega treść czynności prawnej a nie sposób wykonywania umowy. Podkreślić zaś należy, że umowa nie tylko nie nakłada na bank żadnych ograniczeń w zakresie określania kursów walut w Tabeli banku. Powyższe oznacza, że bankowi pozostawiono w istocie swobodne określenie kwoty podlegającej wypłacie kredytobiorcy i zwrotowi przez kredytobiorcę, ponieważ ani Umowa ani Regulamin nie precyzują w jaki sposób kredytujący bank wyznacza kursy walut. W związku z tym bank może w zasadzie dowolnie określić kursy walut, a następnie przy ich wykorzystaniu jednostronnie określić kwotę, którą kredytobiorca otrzyma (w złotych polskich). Następnie, w trakcie określania wysokości świadczenia spełnianego przez kredytobiorcę, powtórzona zostanie zbliżona operacja – bank w oparciu o ustalony przez siebie kurs określi wysokość świadczenia kredytobiorcy wyrażonego w złotych polskich.

Powyżej wskazane ukształtowanie stosunku zobowiązaniowego narusza jego istotę, narusza równowagę stron, gdyż wprowadza do stosunku zobowiązaniowego stronę uprzywilejowaną, kształtuje nadrzędność jednej ze stron i podporządkowania drugiej strony, bez odwołania do jakichkolwiek obiektywnych kryteriów, zakreślających granice swobody jednej ze stron. Naruszenie istoty stosunku zobowiązaniowego oznacza przekroczenie granic swobody umów określonych w art. 353¹ kc i prowadzi do nieważności czynności prawnej jako sprzecznej z ustawą (art. 58 kc). Dotknięte nieważnością postanowienia dotyczyły bowiem głównych świadczeń stron, tj. zarówno określenia zasad wykorzystania udostępnionej przez bank kwoty, jak i zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu, co należy do essentialia negotii umowy kredytu.

Mając powyższe na uwadze należało uznać skarżone klauzule jako sprzeczne z art. 353¹ kc co prowadziło w konsekwencji do nieważności wskazanych klauzul jako sprzecznych z ustawą (art. 58 kc).

Mając powyższe na uwadze Sąd orzekł jak w pkt I i II wyroku na podstawie powołanych przepisów.

O kosztach orzeczono w pkt III na podstawie art. 98 k.p.c. Na wysokość zasądzonych od pozwanego na rzecz powoda kosztów procesu złożyły się koszt wynagrodzenia pełnomocnika w kwocie 900 złotych (2 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych dz. U. 2018 roku poz. 265), koszt opłaty od pozwu w kwocie 200 złotych oraz koszt opłaty skarbowej od pełnomocnictwa w kwocie 17 zł.

ZARZĄDZENIE

1. Odnotować uzasadnienie
2. Odpis doręczyć pełnomocnikowi pozwanego,
3. (...) dni

27.10.2020 roku